

Anna Dłużewska¹

Działalność organizacji radykalnych, a perspektywy rozwoju turystyki na Filipinach

Abstrakt

Na Filipinach działa jedna z najbardziej radykalnych grup islamistycznych Abu Sayyaf (Ojcowie Miecza), dążąca do oderwania południowych wysp Filipin od części chrześcijańskiej oraz do utworzenia wielkiego islamskiego państwa obejmującego swym zasięgiem muzułmańską część Azji. Środkiem do uzyskania "niepodległości" mają być zamachy bombowe, porwania i egzekucje. Grupa stawia sobie ponadto za cel całkowitą eksterminację ludności chrześcijańskiej na Filipinach.

Mimo wysokiej atrakcyjności turystycznej całych Filipin, ze względu na zamieszki terrorystyczne i liczne porwania inicjowane przez Abu Sayyaf, pomijane są zupełnie przez turystów południowe obszary kraju, w tym wyspy takie jak: Tawi-Tawi, Jolo, Basilan i największa - Mindanao. Ogromnym problemem dla gospodarki turystycznej Filipin jest jednak działalność organizacji w regionach, w których muzułmanie stanowią mniejszość wyznaniową.

1) Szkoła Wyższa Przymierza Rodzin w Warszawie, ul. Grzegorzewskiej 10, 02-776 Warszawa.

2) Stopień alfabetyzacji w wybranych krajach Azji: Japonia, Korea Południowa - 100 %, Tajlandia - 93 %, Indonezja - 77%, Laos - 84 %, Myanmar - 81 %, Kambodża - 35 %; *ibid.*

Wprowadzenie

Filipiny są państwem wyspiarskim, zajmują archipelag złożony z 7107 wysp na Oceanie Spokojnym o łącznej powierzchni 300 000 km. Kraj liczy 83 miliony mieszkańców.

Dwie największe wyspy archipelagu to: Luzon, na którym znajduje się stolica kraju - Manila, oraz wyspa Mindanao (Salta, 1974).

Ludność Filipin jest zróżnicowana etnicznie. Żyje tu kilkanaście tysięcy Negrytów, potomków pierwszych mieszkańców archipelagu, wielu mieszkańców jest pochodzenia mongoidalnego, są oni potomkami przybyszów z Azji. Wyspy zamieszkują również potomkowie przybyszów z Borneo (dawny sułtanat Brunei). Znaczną część ludności stanowią potomkowie Hiszpanów, Amerykanów i Chińczyków (Gagelonia 1969). Zróżnicowanie etniczne wpłynęło na wyjątkowe bogactwo językowe - na Filipinach używa się aż 70 języków lokalnych. Językiem urzędowym jest philipino i hiszpański, w powszechnym użyciu jest jednak również język angielski (Anderson, 1994).

Główne gałęzie gospodarki Filipin to przemysł - 25%, rolnictwo i rybołówstwo - 23,5%, handel 19,5% oraz usługi - 11,8%. PKB wynosi 960 USD na osobę.

Filipiny mogą pochwalić się wysokim stopniem alfabetyzacji² - ponad 90%, co plasuje je na jednej z wyższych pozycji w regionie Azji Południowej i Południowo-Wschodniej. W całym kraju nauczanie na szczeblu podstawowym jest bezpłatne i obowiązkowe. Znaczna część młodzieży uczęszcza do szkół średnich, w których nauka również jest bezpłatna.

Tab. 1: Dochody czerpane z turystyki na Filipinach (w milionach USD).

Filipiny	1990	1995	2000	2002	2004	Udział % w regionie 1995	Udział % w regionie 2000	Zmiana 2004/2003 (w %)
	1,306	1,136	2,134	1,545	2,012	1,4	1,6	30,2

Tourism Market Trends, 2005 Edition - Annex, WTO.

Tab. 2: Przyjazdy turystów na Filipiny (w 1000).

Filipiny	1990	1995	2000	2002	2003	2004	Udział % w regionie 1995	Udział % w regionie 2000	Zmiana 2004/2003 (w %)
	1,025	1,760	1,992	1,933	1,907	2,291	2,1	1,5	20,2

Tourism Market Trends, 2005 Edition - Annex, WTO

Filipiny należą do grupy państw o dosyć zintensyfikowanym rozwoju sektora turystycznego i usług około turystycznych (tab.1 i 2). W 2004 roku turystyka wytworzyła 7,3 % PKB, dając miejsca pracy dla 2 837 150 osób (9,4 % zatrudnienia w skali kraju). Prognozy wykonane przez World Travel & Tourism Council przewidują, że do 2015 roku zatrudnienie w turystyce wzrastać będzie o 5,4 % rocznie. Obecnie Filipiny zajmują 50 miejsce w skali turystyki na świecie (spośród 174 krajów przebadanych przez WTTC / OEF). W kwestii dochodów czerpanych z turystyki, pozycja Filipin jest słabsza - kraj plasuje się dopiero na 133 pozycji.

Ze względu na zróżnicowany stan bezpieczeństwa, turystyka rozwija się tylko na niektórych obszarach. Największy ruch turystyczny odnotowywany jest na wyspie Luzon (tarasy ryżowe Banaue- nazywane "8 cudem świata"), na wyspach Catanduanes, na Cebu oraz na Bora Cao (turystyka wypoczynkowa, pobytowa). Ze względu na zamieszki terrorystyczne i liczne porwania, przez turystów zupełnie pomijane są południowe obszary kraju, w tym wyspy takie jak: Tawi-Tawi, Jolo, Basilan i największa - Mindanao (95 000 km²).

Od 1565 roku do początków XX wieku, Filipiny pozostawały pod rządami Hiszpanii. W 1898 roku Hiszpania odsprzedała wyspy Amerykanom. Kraj uzyskał niepodległość w 1946 roku, pozostając nadal pod wpływem politycznym i wojskowym Stanów Zjednoczonych. Na mocy obustronnych porozumień Stany Zjednoczone otrzymały w długoletnią dzierżawę kilka baz morskich i lotniczych znajdujących się na Filipinach.

Pierwszy prezydent kraju Ferdinand Edralin Marcos sprawował w kraju rządy dyktatorskie. Na Filipinach rozgorzała wojna domowa. Po obaleniu dyktatury Marcosa i oddaniu władzy w ręce Corazon Aquino - wdowy po Benigno Simeonie Aquino, zamordowanym przywódcy partii opozycyjnej, Marcos wraz ze swą żoną Imeldą uciekli z kraju (Anderson, 1994).

Okres występowania islamu na Filipinach. Obecny obraz religii.

Pierwszy muzułmański misjonarz - Karim ul` Makhdum - dotarł na Filipiny w 1380 roku, rzeczywista islamizacja Filipin rozpoczęła się w XV wieku. Islam przedostał się na Filipiny z sąsiedniej Malezji

(z Sułtanatu Brunei na wyspie Borneo) oraz za pośrednictwem kupców arabskich, rozpowszechnił się głównie na południowych wyspach archipelagu. Dane statystyczne publikowane w różnych opracowaniach są dość rozbieżne: muzułmanie stanowią obecnie od 4,3% do 15% ogółu ludności, zaś chrześcijanie proporcjonalnie 94,2 % lub 75 % wszystkich mieszkańców. Potwierdzone jest istnienie ponad 300 kościołów chrześcijańskich, z czego większość definiowana jest jako sekty (Sztumski, 1993). Udział katolików uznających zwierzchnictwo Papieża z roku na rok maleje. Z kolei udział muzułmanów staje się coraz znaczniejszy (Goda, 1999). W praktyce jest on zdecydowanie wyższy niż podają to oficjalne statystyki.

Przez setki lat ludność chrześcijańska i muzułmańska Filipin żyła obok siebie w harmonii (Gagelonia, 1969). Muzułmanie filipińscy przejęli liczne zwyczaje od kościoła katolickiego, mimo to nie mają poczucia wspólnoty religijnej z chrześcijaństwem, ani tym bardziej nie posiadają wiedzy o wspólnych korzeniach religijnych. Chrześcijaństwo, zwłaszcza zaś Kościół rzymsko-katolicki, z Papieżem na czele jest w ich odczuciu opozycją islamu. Działalność misjonarska, również chrześcijańskie akcje charytatywne w opinii lokalnych mułłów interpretowane są jako zamach na islam.

Konflikty na linii chrześcijaństwo - islam rozpoczęły się w latach 70-tych, kiedy wielu nauczycieli muzułmańskich wyjechało do szkół religijnych za granicę, zwłaszcza do Arabii Saudyjskiej, Syrii i Libii. Po ich powrocie na Filipinach wybudowano setki meczetów i szkół koranicznych (The National Bureau of Asian Research, 2006). Powszechnie zaczęto uczyć języka arabskiego. Zmianie uległ również styl i treści nauczania w szkołach koranicznych. Zaadoptowano uczenie się "na pamięć" bez interpretacji pozwalającej na indywidualne zrozumienie problematyki. W sposób szczególny dotyczy to sury Koranu na temat świętej wojny. Akcentować zaczęto wspólnotę świata muzułmańskiego rządzącego się prawem szariatu w opozycji do świata niewiernych, których symbolem na Filipinach stał się kościół chrześcijański (Manalo, 2004).

Wykształcenie religijne większości Filipińczyków wyznających islam jest jednak bardzo płytkie. Religia traktowana jest w sposób powierzchowny, w efekcie propagowanego stylu nauczania (na pamięć) nie dopuszczający wyciągania własnych wniosków. Sprzyjają temu poglądy głoszone przez lokalnych mułłów. Środowiska muzułmań-

skie dążą obecnie do utworzenia niezależnego od północnych Filipin państwa religijnego.

W aspekcie legislacyjnym Filipiny to państwo świeckie, nie obowiązują więc przepisy wywodzące się z prawa muzułmańskiego (szariatu) dotyczące np. ról społecznych, związków pozamażeńskich, ubioru kobiet, dostępności alkoholu itd. (Bautista, 1994). Tradycyjne stroje kobiet na Filipinach związane były przede wszystkim z przynależnością etniczną, mniej z wyznawaną religią. Obecnie muzułmanki coraz chętniej zakładają hidżab.

Fundamentalizm na Filipinach

Na Filipinach działa jedna z najbardziej radykalnych grup islamiistycznych Abu Sayyaf (Ojcowie Miecza), nazywana też Al-Harakat Al-Islamya - dążąca do oderwania południowych wysp Filipin od części chrześcijańskiej oraz do utworzenia wielkiego muzułmańskiego państwa, w skład którego wejść miałyby: wyspa Mindanao, archipelag Sulu, wyspa Borneo (należąca obecnie częściowo do Malezji, a częściowo do Indonezji), obszary położone przy Morzu Południowo Chińskim oraz Półwysep Malajski, należący obecnie do Malezji, Tajlandii i Birmy (Council of Foreign Affairs, 2006). Abu Sayyaf wywodzi się z Frontu Narodowo Wyzwoleńczego Moro, jednego z dwóch głównych muzułmańskich ruchów separatystycznych na południowych Filipinach. Środkiem do uzyskania "niepodległości" mają być zamachy bombowe, porwania i egzekucje. Grupa stawia sobie ponadto za cel całkowitą eksterminację ludności chrześcijańskiej na Filipinach (Manalo, 2004). Założycielem grupy był Abadurajik Abubakar Janjalani, nauczyciel z miejscowości Isabela na wyspie Basilian. W latach 80-tych, jak wielu muzułmańskich nauczycieli filipińskich, wyjechał na studia teologii i języka arabskiego do Libii, Syrii i Arabii Saudyjskiej. Brał udział w wojnie afgańskiej przeciw sowieckiej okupacji, gdzie poznał Osamę Ben Ladena, który przekazał mu 6 milionów USD na utworzenie organizacji islamiistycznej oraz muzułmańskiej partii politycznej w południowych Filipinach. Od 1989 legalnym ramieniem Abu Sayyaf jest partia polityczna ARMM. Obecnie Abu Sayyaf finansowana jest w głównej mierze przez biznesmenów z Arabii Saudyjskiej. Abadurajik Abubakar Janjalani został zabity w grudniu 1998 roku, w czasie nieudanej próby aresztowania

na wyspie Basilian. Od tego czasu, przywódcą Abu Sayyaf został młodszy brat Abadurajika - Khadaffy Janjalani.

Od początku swojej działalności 1990 roku Abu Sayyaf zorganizowała dziesiątki zamachów bombowych, porwań i egzekucji na terenie całych Filipin, na obszarze Morza Południowo-chińskiego, a nawet Malezji i Indonezji. Najwięcej ofiar przyniósł zamach bombowy w dzielnicy portowej w Manili (zginęło 100 osób, a setki zostało rannych). Od czasu objęcia kierownictwa organizacji przez Khadaffyego Janjalanii przeważają porwania dla okupu. Porwanie turystów miało miejsce również na Palawanie, w maju 2001 roku. Abu Sayyaf, wprowadziła wówczas dwudziestu turystów oraz personel pracowniczy z luksusowego resortu Dos Palmas położonego w pobliżu stolicy wyspy - Puerto Princessa. Wśród zakładników znalazło się trzech cudzoziemców. Niektórzy zakładnicy zostali straceni, inni przetrzymywani byli na wyspie Basilian. Postępowanie porywaczy z grupy Abu Sayyah było szczególnie okrutne. Szczątki ofiar przesyłano rodzinom w paczkach. W 2002 podłożone zostały bomby w Puerto Princessa. Ładunki zostały zdetonowane przed wybuchem. Działalność Abu Sayyaf wpływa na obniżenie ruchu turystycznego w całych Filipinach, w sposób szczególny w odniesieniu do południowych obszarów kraju. Organizacja utrzymuje ścisłe kontakty z Al. Kaidą (The National Bureau of Asian Research, 2006).

Departament Stanu USA umieścił Abu Sayyaf na liście organizacji terrorystycznych. Khadaffy Janjalani jest jednym z sześciu najbardziej poszukiwanych terrorystów przez FBI. W pierwszej szóstce znaleźli się również dwaj inni członkowie Abu Sayyaf: Isnilon Totoni Hapilon oraz Jainal Antel Sali, Jr (FBI Updates Most wanted terrorists and Seeking Information - War of Terrorism List. FBI National Press Release, February 24, 2006).

Pomimo radykalnych treści przekazywanych przez nauczycieli wykształconych w Libii, Syrii i Arabii Saudyjskiej praktyka nauczania młodzieży w szkołach, oraz działalność szkół koranicznych przy meczetach nie podlega kontroli państwa.

Prowincja Palawan, a zwłaszcza wyspy Spratly położone na Morzu Południowochińskim, są obszarem, którym zdaniem separatystów muzułmańskich powinien wchodzić w skład wielkiego muzułmańskiego państwa. Większość mieszkańców prowincji Palawan jest temu jednak zdecydowanie przeciwna. W 2001 roku na Palawanie od-

było się referendum, w którym mieszkańcy mieli zdecydować o przyłączeniu prowincji do Autonomicznego Regionu Muzułmańskiego Mindanao. Pomysł upadł jednak przy sprzeciwie większości głosujących (Council of Foreign Affairs, 2006, Manalo, 2004).

Wnioski

Polityka wewnętrzna państwa w odniesieniu do poszczególnych prowincji pełni rolę zdecydowanie wspierającą. Dotyczy to zarówno sektora inwestycji, co regulacji prawnych zapewniających znacznemu odsetkowi obywateli zysk z turystyki. Za najważniejsze działania w tym zakresie uznać należy inwestycje w rozwój infrastruktury drogowej (środki finansowe przeznaczane są w równym stopniu w rozwój południa i północy Palawanu) oraz obowiązek korzystania z usług przedsiębiorców lokalnych.

Decentralizacja decyzji inwestycyjnych pozwala na ukierunkowaną działalność z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych regionów (Barbosa, 1999; Flores, 1992; Lambert, 1993). Dzięki planowo prowadzonym działaniom władz państwa i władz wyspy eliminowane są możliwości wystąpienia dysfunkcji turystycznych ze względu na wzmożony kontakt turystów z ludnością autochtoniczną nie czerpiącą zysków z sektora turystycznego, ze względu na nieodpowiednie zachowanie turystów, a nawet ze względu na niesprawiedliwy podział zysków z sektora turystycznego.

Wydawać by się mogło, że działalność rządu filipińskiego w zakresie zapobiegania dysfunkcjom turystycznym na tle społeczno-kulturowym jest modelowa. W rzeczywistości podatność Filipin na dysfunkcje jest ogromna. Wytłumaczyć to można zupełnym nie docenianiem przez rząd Filipin roli edukacji.

Pomimo radykalnych treści przekazywanych przez nauczycieli wykształconych w Libii, Syrii i Arabii Saudyjskiej praktyka nauczania młodzieży w szkołach, oraz działalność szkół koranicznych przy meczetach nie podlega kontroli państwa. Prowadzi to do łatwości przekazu poglądów radykalnych, do rozprzestrzeniania się fundamentalizmu a nawet swobodnego werbowania nowych członków na rzecz Abu Sayyaf oraz innych organizacji o charakterze radykalnym i separatystycznym. Treści propagowane w szkołach koranicznych prowadzą do znacznych przeobrażeń "formy" islamu - od tolerancyj-

nego, współistniejącego obok innych religii do islamu wojującego, skupiającego się na świętej wojnie z niewiernymi. Zdaniem autorki brak kontroli szkolnictwa jest dla Filipin największym zagrożeniem.

Literatura

- Anderson B., 1994, *Hard to imagine: A Puzzle in the History of Philippine Nationalism. Culture and Texts: Representation of Philippine Society*. Univ. Philippines Press.
- Barbosa A.C., 1999, *Waray Fisferman vis-a-vis Fishing: A Maritime Social System in Leyte, Philippines (w) Political, Culture and Ethnicity. An Anthropological Study in Southeast Asia*, Quezon City. New Day Publishers.
- Bautista A.B., 1994, *The Local Government Code of 1991*. Manila. Rex Book Store. Council of Foreign Affairs 2006.
- FBI Updates Most wanted terrorists and Seeking Information - War of Terrorism List. FBI National Press Release, February 24, 2006.
- Flores E., 1992, *Community-Based Coastal Fishery Management in the Philippines: a Review of Small Islands Coral Reef Fishery management*. Yakara: Studies in Ethnology, 19, 7, Japan, Univ. Tsukuba.
- Gagelonia P.A., 1969, *The Filipino of Yesterdays*. Manila. National Book Store, Inc.
- Goda T., 1999, *The concluding of Peace Pacts: The Politics of Discourse among the Bontoc, Northern Luzon, Philippines (w) Political, Culture and Ethnicity. An Anthropological Study in Southeast Asia*, Quezon City. New Day Publishers.

- Lambert M.B., 1993, Decentralization and Prospects for Regional Growth. Manila. Philippine Institute for Development Studies.
- Manalo E.P., 2004, The Philippine reponse to terrorism: The Abu Sayyaf group. Naval Postgraduate School. Manila.
- Salta D.C., 1974, Geography and Natural Resources of the Philippines. Quezon City.
- Sztumski J., (red), 1993, Sekty : studium socjologiczno - historyczne. Katowice. Górnośląska Macierz Kultury.
- The National Bureau of Asian Research, 2006.